

Φυσικό Περιβάλλον

«Κοιλάδα του Διαβόλου», κατ' άλλους «Κοιλάδα των Δαιμόνων». Είναι η θρυλική Βάλια Κίρνα των Βλάχων της Σαμαρίνας, η ανέγγιχτη Χαράδρα-Κοιλάδα στα μυστικά βάθη του Ανατολικού Σμόλικα. Ένα αληθινό μνημείο της φύσης, απίστευτης ωραιότητας.

Βάλια Κίρνα - Σαμαρίνα

Ιχνηλατώντας την “Κοιλιάδα του Διαβόλου”

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΒΑΛΙΑ ΚΙΡΝΑ, Κυριάκος Παπαγεωργίου, ΜΕ 4Χ4, Θεόφιλος Μπασγιουράκης
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Άννα Καλαϊτζή

Γιατί «**Κοιλάδα του Διαβόλου**»; Μα γιατί είναι “απ-άνθρωπη” κι εντελώς υπερφυσική αυτή η κοιλάδα, καθώς απλώνεται πέρα από τη λογική και τη φαντασία... Μια κοιλάδα “καταραμένη”, όπως τη λένε, ό,τι δηλαδή σημαίνει το «Κίρνα» στα βλάχικα...

Στα μέσα της δεκαετίας του '90 ένας φριχτός δρόμος με έφερε, από τύχη, μέσα από ένα ανεπανάληπτης ομορφιάς δασικό σύστημα στην καρδιά της “καταραμένης κοιλάδας” που άκουγε και ακούει στο όνομα Βάλια Κίρνα.

Απόρρησα με το παράξενο όνομα που δεν ήξερα τότε τι σημαίνει στα βλάχικα, μα κυρίως απόρρησα που υπήρχε και μια δεύτερη κοιλάδα, στον **Εθνικό Δρυμό της Βόρειας Πίνδου**, πέρα από την πασίγνωστη «**Θερμή Κοιλάδα**» (**Βάλια Κάλντα**).

Τέλη του Ιουνίου φέτος ξανάπιασα την κλωστή που με έδενε με τα άγνωστα δάση της Βόρειας Πίνδου. Όταν πρόσφατα πληροφορήθηκα ότι ένας “ήπιος χωματόδρομος, βατός για όλα τα αυτοκίνητα”, διέσχιζε το δάσος της Βάλια Κίρνας, με αφετηρία τη Σαμαρίνα και προορισμό το Δίστρατο, πήρα την απόφαση να τον γνωρίσω.

Η κλωστή μάτισε τη μια άκρη με την άλλη κι έτσι ρίχτηκα στην ...καταπάτηση του πρώην ωραίου δάσους της Σαμαρίνας. Γιατί πρώην; Μα γιατί το μεγαλύτερο τμήμα του, οι πιο εκτεταμένες δασικές γαίες της θρυλικής Βάλια Κίρνας, είχαν πέσει από τον **Οκτώβρη του 2000** θύμα αλλοπρόσαλλου και ανεξήγητου, για πολλά χρόνια, εμπρησμού.

Ύστερα απ' αυτό έμαθα πως έπεσαν κάμποσα εκατομμύρια για την αναδάσωση και πως είχε, τάχα, γίνει σοβαρή δουλειά στο καμμένο δάσος.

Το 2000 – καταραμένη χρονιά για πολλά δάση στην Ελλάδα – μια ανεξήγητη πυρκαγιά αφάνισε τη Βάλια Κίρνα. Μέρες και μέρες κατάκαιγε η φωτιά τις άκρες του εκπληκτικού δάσους της ωραίας κοιλάδας. Πλαγιές και πλαγιές είχαν σταχτίει και γυμνώθηκαν από κάθε ζωντανό στοιχείο. Το κα(ν)μένο αγριόγιδο και η δόλια

αρκούδα, οι μόνοι ιθαγενείς κάτοικοι του οικοσυστήματος, εξαφανίστηκαν. Οι αρμόδιοι έψαχναν τους υπαίτιους. Μα κανείς δεν κοιτούσε πλάι του ή έστω παραδίπλα του, να βρει εκείνους, τάχατες, που ζητούσαν αφορμή για να “εκπολιτιστεί” η περιοχή και να δώσει πλούσιο, άφθονο και φτηνό ρεύμα...

Αρκεί να θυμηθεί κανείς ότι είχαμε χρόνια αντιπαράθεση της Δημόσιας Επιχείρησης Εξηλεκτρισμού της άγονης χώρας με τους “ανεγκέφαλους” τοπικούς θιασώτες του φυσικού τοπίου τους.

Από τη μια η Επιχείρηση που επιδίωκε με νύχια και με δόντια να δημιουργήσει φράγμα στη Λάκκα του Αώου, για να τραβήξει ρεύμα κι από την άλλη οι ιδιώτες, οι περιβαλλοντολόγοι, οι ακτιβιστές κι ένα πλήθος μαχητικών εντύπων που έδιναν αγώνα υπέρ των δικαίων και των φυσικών πόρων...

Ο αγώνας άνιστος και μακροχρόνιος έληξε, σε πρώτη φάση, με αποτέλεσμα οδυνηρό για τη ΔΕΗ.

Δεν έγινε το φράγμα στον Αώο κι επέζησε ο πολύπαθος ποταμός.

Ένας από τους κυριότερους υδροκρίτες της Πίνδου και βασικός χορηγός του **Αώου** είναι ο ποταμός **Κουκουμάντρι** ή ρέμα της **Γιότσας** ή **Σαμαρινιώτικο** ρέμα. Κάποιοι ντόπιοι τον παραφράζουν αποκαλώντας τον Κουκουμανέρι. Πηγάζει από τα ορεινά της Σαμαρίνας (ανατολικά του **Καπετιάν Τσεκούρα**) και με κατεύθυνση Ν-ΝΑ κυλάει μέχρι να ενωθεί με τον Αώο.

Στη μέση περίπου της διαδρομής του το ποτάμι αυτό συναντιέται με το μεγάλο ρέμα της **Κουκουτίνας** που έχει τις πηγές του ψηλά, κάτω από τη λίμνη της **Μόσιας** του Σμόλικα, σχεδόν κοντά στην τοποθεσία “**Καλύβια Γκαρέλα**”.

Αυτό το δεύτερο ρέμα, που τον Ιούνιο μήνα κατεβάζει ακόμη πολύ νερό, είναι και το βασικό φυσικό στοιχείο - κριτής που μαζί με την πολυποίκιλη βλάστησή του συναποτελεί τη Βάλια Κίρνα.

Όλα αυτά δεν θα είχαν νόημα αν δεν αποτελούσαν τον πυρήνα της “Κοιλιάδας του Διαβόλου”, μια περιοχή που δεν πα-

Ευθυτενή μαυρόπευκα στην διαδρομή Σαμαρίνα-Δίστρατο, ιδανική για 4Χ4 στις παρυφές της Βάλια Κίρνας.

τιέται από το ανθρώπινο πόδι, τις μηχανές και τον εξορθολογισμό της αξιοποίησης και είναι αλώβητη από δρόμους και οικίσματα.

Γι' αυτό και είναι παρθένα ακόμη και κρατάει ζωντανή την πηγή και τον πλούτο ενός από τους ελάχιστους φυσικούς πόρους της χώρας μας.

Έξω από το χωριό Αρματα (παλιά ονομασία Αρμάτοβο) που βρίσκεται στην βόρεια όχθη του Αώου και ανήκει στην περίφημη ομάδα χωριών της Λάκας Αώου και από την ανατολική πύλη του φεύγει ένας χωματόδρομος που στην αρχή είναι τσιμεντένιος και κατευθύνεται προς τις νοτιοανατολικές παρυφές του Σμόλικα καταλήγοντας, ο δρόμος αυτός, στην εξαιρετική ορεινή θέση "Επτά Βρύσες".

Ολόκληρο το εκτεταμένο ορεινό πλέγμα του ανατολικού Σμόλικα που προσεγγίζεται από τα Αρματα και καταλήγει στη μεγαλύτερη κορυφή του, την Πέτρα

Γκαγκαράτζα (2009 μ.) κάπκε στις φοβερές πυρκαγιές που έπληξαν τα δάση του Αώου, του Σμόλικα και της Βάλια Κίρνας τον Οκτώβρη του 2000.

Ο πολύς κόσμος θεώρησε και θεωρεί μέχρι σήμερα (ακόμη και έντυπα αναγνωρισμένα και έγκυρα) ότι καταστράφηκε τότε η περίφημη Κοιλιάδα του Διαβόλου, η Βάλια Κίρνα. Και της έπλεξαν τον επικήδειο...

Όμως ο φυσικός πυρήνας της περίφημης κοιλάδας δεν έπαθε τίποτα. Διατηρείται ακέραια, απείραχτη και ολοζώντανη.

Να πώς κατέληξα στο ενθαρρυντικό αυτό συμπέρασμα:

Σκέφτηκα με πόνο ψυχής - και κάποιο μυστήριο φόβο είναι αλήθεια - να χωθώ στα άβατα μυστήρια της «Καταραμένης Κοιλιάδας», για να εξιχνιάσω τις καταστροφές της φύσης που είχαν επισωρεύσει οι γνωστοί - άγνωστοι πυρομανείς της νεοελληνικής φυσικής ιστορίας.

Επειδή η Κοιλάδα του Διαβόλου ήταν σχετικά άβατη και μυστήρια, αποφάσισα, ύστερα από πολλή σκέψη να την εξιχνιάσω, στο βαθμό που αυτό θα ήταν επιτρεπτό. Έτσι οπλίστηκα με επιμονή και θράσος και ξαναχώθηκα στον (οδικό) πυρήνα της Βάλια Κίρνας, με πλοηγό την εμπειρία και την έρευνα.

Και ιδού πώς εξελίχθηκε η διείσδυση αυτή ένα πρωινό του φετινού Ιούνη.

Από τη **γέφυρα του Αώου** (διαδρομή Βρυσσώρι - Παλιοσέλι) κινήθηκα οδικά στον άξονα της Λάκκας Αώου. **Παλιοσέλι, Πάδες, Αρματα** έως τη **διασταύρωση Δίστρατου - Σαμαρίνας**.

Από τη διασταύρωση αυτή αρχίζει το μαρτύριο - εν έτει 2015 - των **15** χιλιομέτρων προς τη Μονή της **Αγίας Παρασκευής** της Σαμαρίνας.

Ο χάρτης της "**Ανάβασης**" (**Σμόλικας - Τραπεζίτσα 1: 25.000**) δείχνει με ευκρίνεια και επάρκεια τον χωματόδρομο, μήκους οκτώ (**8**) χιλιομέτρων μέχρι τη χαράδρα της Κουκουτίνας (είναι η βασική

χαράδρα που τέμνει την Βάλια Κίρνα). Κινούμαι με κατεύθυνση Β-ΒΑ, σε ένα μεγάλο ύψος και παράλληλα με την αντίστροφη ροή του υδατοκρίτη του Κουκουμαντρίου.

Μέχρι εκεί ο δρόμος είναι υποφερτός, αλλά δυσκολεύει την κίνηση των απλών οχημάτων. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της διαδρομής και της όψης του τοπίου εισάγει αμέσως τον περιηγητή στην πρώτη και εκτεταμένη εικόνα της καταστροφής που έχει συμβεί. Τα δάση που κάλυπταν άλλοτε όλες αυτές τις αλληπαλές πλαγιές, τις ρεματιές, τις κορυφογραμμές και τους υδάτινους δρόμους των βουνών, που θεωρούνται συνάρτηση του συστήματος της Βάλια Κίρνας, έχουν απογυμνωθεί και φαντάζουν τώρα πια σαν αλπικά λιβάδια, με εμφανή τα δραματικά στοιχεία της ισοπέδωσης και της νεκρικής φόρμας του τοπίου.

Πού και πού διακρίνονται σαν ξεραμένα στάχια διάφοροι «προσκυνημένοι κορμοί» «Εσταυρωμένων δέντρων»,

Βάλια Κίρνα. Αμιγές δάσος με ευθυτενείς, πανήψηλες οξυές.

που με μπάζουν στο μυστηριακό κλίμα της επερχόμενης τραγικής εικόνας του αφανισμού. Αλλά και μερικές συστάδες μαυρόπευκων που διασώθηκαν από τη λαίλαπα της φωτιάς, διατηρούν την ελπίδα ότι θα ξαναγεννηθεί το δάσος και θα φουντώσει η ζωή και η αρμονία του οικοσυστήματος.

Αμ, δε! Οσες προσπάθειες και αν έγιναν απέβησαν άκαρπες. Δεν καρποφορεί το δάσος ό,τι και αν του κάνεις...

Εκείνη η τεράστια πινακίδα που τοποθέτησε, αμέσως μετά την καταστροφή,

το Υπουργείο Περιβάλλοντος, ομιλεί για επανεκκίνηση του δάσους της Βάλια Κίρνας, με βάση το απόλυτο χρηματοδοτικό πακέτο πολλών εκατομμυρίων ανάπλασης και αναδάσωσης...

Διατρέχω τα οκτώ χιλιόμετρα με μια διαρκή εναλλαγή των δραματικών εικόνων της αφαίρεσης και του χαμού. Λωρίδες τεμαχιστών δρόμων σακατεύουν το βουνό. Εγιναν τάχα για προστασία του περιφερειακού δρυμού ή για την ευκολότερη πρόσβαση των συνεργείων αναδάσωσης; Το δεύτερο μοιάζει λογικότερο.

Τον **Οκτώβρη του 2000** μια μεγάλη φωτιά κατάκαιγε για μέρες τις πλαγιές του Ανατολικού Σμόλικα και της Λάκκας Αώου. Τα οδονηρά αποτελέσματα, μετά από τόσα χρόνια, είναι ακόμα εμφανή. Ευτυχώς, η μεγάλη αυτή δασική καταστροφή άφησε ανέγγιχτη την πολύτιμη καρδιά της **Βάλια Κίρνας**.

Ωστόσο διατηρώ ακόμη την ελπίδα να βρεθώ στην καρδιά της Βάλια Κίρνας ως ανιχνευτής του πυρήνα της και όχι ως σύντομος επισκέπτης και διαδρομιστής του τοπίου της.

Στα οκτώ χιλιόμετρα συναντώ τη χαράδρα του Κουκουτίνα. Σταματώ σε μια άκρη του ευρύχωρου πλατώματος και χώνομαι σε πρώτη φάση στο βάθος της χαράδρας, σε μίαν απόσταση εκατό μέτρων περίπου, όπου η πρωτογενής εικόνα εισάγει τον περαστικό σε μια διαδρομή τύπου φαραγγιού. Το νερό που κατεβάζει το ρέμα είναι αρκετό και φυσικά καμία πιθανότητα διείσδυσης στη χαράδρα δεν προβάλλει.

Πενήντα μέτρα πιο πάνω από τη χαράδρα χαράζεται ένας δρόμος (;) αριστερά, που παίρνει κατεύθυνση προς τις πηγές της ρεματιάς, με διείσδυση στα σπλάχνα του βουνού. Τον ακολουθώ. Σε άλλα πενήντα μέτρα βλέπω καρφίτσωμένο σε ένα πεύκο ένα τσακισμένο ταμπελάκι που δείχνει την κατεύθυνση της Σαμαρίνας – προς τα κάτω (αντίθετα), και την κατεύθυνση της Βάλια Κίρνας προς τα επάνω (ευθεία εμπρός)...

Παίρνω το δρομάκι αυτό που άλλοτε είναι φαρδύ και μοιάζει με σκαμμένο, ασυντήρητο δρόμο κι άλλοτε στενό και πετρόσπαρτο και φέρνει σε πλατύ μονοπάτι. Βρίσκομαι σε υψόμετρο **1300**, περίπου, μέτρων.

Ο ορίζοντας όλο και κλείνει από τις θεόρατες αγκαλιές των βουνών. Σα να βαδίζω σε μια λεκάνη κλειστού κυκλώματος, από όπου δεν έχω διέξοδο ή ελπίδα διαφυγής.

Το μονοπάτι ανηφορίζει πολύ ήπια δίπλα σχεδόν από την κοίτη του ρέματος. Ανά τριακόσια περίπου μέτρα στον δεξιό όχθο του μονοπατιού θα ξεφυτρώνει κι από ένα καινούργιο πινακιδάκι που δείχνει την πορεία προς τις **Επτά Βρύσες**, κατά μήκος της δεξιάς κοίτης της χαράδρας και την ανάστροφη κατεύθυνση προς τη Σαμαρίνα.

Στην ευθεία μπροστά μου χαράζουν το πλάνο τους οι ανατολικές κορυφώσεις του Σμόλικα, με τις ψηλές και ιδιαίτερα

απόκρημνες πλαγιές που είναι γεμάτες από πυκνά και εκτεταμένα δάση φυλλοβόλων και κωνοφόρων, δίνοντας στο τοπίο την εικόνα πολυσύνθετου μωσαϊκού, που προσφέρει κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης για πολλά είδη της πανίδας και της χλωρίδας.

Έχουμε και λέμε, καθώς ανηφορίζω σε αυτή την απίστευτη ποικιλότητα της χλωρίδας: Δάση μαύρης πεύκης, ομοιόμορφα ή αυλακωτά. Συστάδες από πανέμορφα σφένταμα, παρόχθιες οστρίες, ανθισμένες, και κατά μήκος της κοίτης πλατάνια, σκλήθρα και ιτιές.

Οι μικροκλιματικές συνθήκες που επικρατούν, ευνοούν την ανάπτυξη πολλών και διαφορετικών ειδών χλωρίδας, αλλά και την ύπαρξη σπάνιων ειδών της πανίδας.

Η περιοχή της Βάλια Κίρνας αποτελεί ένα σφιχτό τμήμα της οροσειράς του Σμόλικα, έναν από τους σημαντικότερους και πιο αμυντικούς δρυμούς της Ελλά-

δας. Γι' αυτό δεν πειράχτηκε ετούτη εδώ η περιοχή της βαθειάς κοιλάδας, διόλου από τη φωτιά του 2000. Όπως εσφαλμένα πίστευε και πιστεύει ο πολύς κόσμος, το αμιγές και παρθένο δάσος της Βάλια Κίρνας, δεν λαβώθηκε, αλλά ζει και βασιλεύει, ομοιογενές, απρόσβλητο και στοιχημένο με την άγρια ζωή του αλώβητου τοπίου.

Ανασαίνω βαθιά και σκορπίζω το βλέμμα μου στο άνωθεν περιβάλλον. Για πόσο ακόμη θα μπορώ να περπατώ μέσα στην αστείρευτη κι ευθαλή αυτή κοιλάδα, που την περιβάλλουν τόσο άγριοι και ογκώδεις σχηματισμοί; Για πόσο ακόμη θα εισχωρεί το ανθρώπινο βήμα στα σωθικά του δρυμού και πού άραγε θα τελειώσει αυτή η ανεπανάληπτη ομορφιά και πορεία μου μέσα στο παραποτάμιο δάσος; Σιγά – σιγά, όσο ανηφορίζω και απομακρύνομαι – έτσι κι αλλιώς είμαι πολύ μακριά – από κάθε ανθρώπινη παρουσία και ζωή, νιώθω την ανάγκη να χαθώ μέσα στο αρχέτυπο κάλλος της φύσης,

Στην καρδιά της Βάλια Κίρνας. Ανέγγιχτο τοπίο, παρθενικής ομορφιάς, με συγκέντρωση πανέμορφων *Lilium martagon* και αμόλυντα νερά.

Λιγόλεπτη στάση για αγνάντεμα δασικών τοπίων και φαραγγιών.

αλλά συνάμα διακατέχομαι και από κάποια αγωνία, μη διασταυρωθώ με κάποιο από τα απομείναντα άτομα της καφέ αρκούδας, της οποίας ο βιότοπος ασφαλώς δεν είναι μακριά από εδώ...

Μια τέτοια “συνάντηση” δεν ξέρω πού και πώς θα εξελιχτεί.

Διαβαίνοντας λοιπόν τις αναμάρτητες αυτές πηγές της ζωής, όλο και προχωρώ πιο βαθιά στην καρδιά της αληθινής φύσης, μ’ ένα μπάσιμο καθολικής και άπταιστης πορείας της ψυχής .

Ρυάκια κατακυλιστά, μ’ ένα συνεχές μουρμουρητό στο πλάϊ τους, θροΐσματα από τις οστριές και τα πανύψηλα άτομα της μαύρης πεύκης, ανεπαίσθητοι συριγμοί από τις αναπνιές του δάσους, συνοδεύουν το βήμα μου σε αυτή την ανάβαση προς τη δικαιοπάροχο μήτρα της ζωής.

Το τοπίο όλο και αγριεύει, με τη μαγική έννοια του ακραίου, οι γκρεμοί και οι σάρες των ορθοπλαγιών όλο και πλησιάζουν, χαράδρες απότομες, καταρράκτες

εντυπωσιακοί και πλουσιότερα νερά πλημμυρίζουν την αστεϊρευτη στρόφιγγα του δρυμού.

Το φως εδώ μέσα γίνεται ολοένα και πιο σκοτεινό. Αλλά είναι ένα φως διεγερτικό, αφύσικο, φως εκ φωτός που, **nihil luce obscurius** (Τίποτε πιο σκοτεινό από το φως).

Εχοντας ανηφορίσει, δίχως να το καταλάβω, περί τα πεντακόσια μέτρα υψόμετρο, νιώθω πως βρίσκομαι στη διχαλωτή μήτρα του Διαβόλου, σε ένα απροσπέλαστο κέρας, όπου η Κοιλιάδα σμίγει τους σφικτήρες της αγκαλιάς της και με σουρώνει στην πιο βαθιά της λεκάνη. Εκεί όπου αλλεπάλληλοι καταρράκτες ξεπηδούν από μυστικές οπές, βάραθρα σκοτεινά αναγγέλλουν την “Κόλαση” μαζί και τον “Παράδεισο” της Κοιλιάδας και σπήλαια χωνιασμένα, αλλά και δυο μεγάλοι βαθουλωτοί υδροφόροι βραχίονες, που χωρίζονται για να ακολουθήσουν τις μυστήριες διαδρομές της εσωτερικής αλληλουχίας των πηγών.

Υψώνω, λίγο πριν το τέλος της πορείας μου, το βλέμμα στα διαζώματα των κορφών. Ένας υπέργειος καταρράκτης, ασυνήθιστης πτώσης, διαγράφεται στο φρύδι του βουνού. Η χαράδρα, μπροστά μου, κόβεται στα δύο. Από τη δεξιά της χοάνη κατεβαίνει μανιασμένο το νερό, διαλυόμενο σε πολλαπλούς καταρράκτες που αγωνίζονται νάβρουν διέξοδο μεσ' από το απόκρημνο τείχος του σερπεντίτη και μοιάζουν με άσπρα βουερά φίδια που τρυπώνουν σαν καταχύσματα όπου βρουν, για να ξεφύγουν από τους διώκτες τους. Το αριστερό σκέλος χάνεται πίσω από μια μη ελεγχόμενη κρύπτη.

Ολόκληρη η χαράδρα είναι μια φάτνη που φωλιάζει μέσα σε χώρους κρυπτομνησίας, κάτω από τους ογκώδεις αερόλιθους των κορφών. Η φύση ολόγυρα γίνεται ειδωλοκλαστική, μια ακουστική εικόνα ή αλλιώς μια “ζωγραφιά φθεγγο-

μένη” και λίγο πιο πάνω φτάνει στα όριά της, γίνεται πια δυσεξιχνίαστη κι είναι φανερό πως εκεί κατοικούν οι **Ορειάδες**, οι κρυπτικές νύμφες των ορέων. Δυστυχώς δεν αποκαλύπτεται, στην εμβέλεια του βλέμματος ή της αντίληψης, κανένα από τα είδη της ζωής αυτής. Είναι καλά κρυμμένα πίσω από τις πολλαπλές και αόρατες κουρτίνες του δάσους.

Δεν θέλω τίποτ' άλλο και δε βρίσκω νόημα να συνεχίσω την πορεία μου. Πιστεύω πως βρίσκομαι στην πιο καίρια και νευραλγική θέση της Βάλια Κίρνας. Οι δύο ρεματιές παίζουν ανασχετικό ρόλο σε οποιαδήποτε σκέψη να διαρρήξω τον αδιαπέραστο νυμφώνα του τοπίου, γιατί τότε θα ήμουν ή πουλί ή αγριόγιδο.

Δεν είμαι παρά ένας ασήμαντος κρίκος από την ανθρώπινη αλυσίδα, που τα χάνει μπροστά στο θεϊκό σύμπαν της καλά κλειδωμένης φύσης...

Στα έγκατα της Βάλια Κίρνας. Τον χειμώνα και την άνοιξη, με πολύ περισσότερο νερό, η διάσχιση του ρέματος δεν είναι τόσο απλή.

Ο Σίμος και ο Νίκος, του Εξωραϊστικού
Συλλόγου Σαμαρίνας, ξεδιψούν με το
θεϊκό νερό της Βάβλια Κίρνας.

Στην Βάλια Κίρνα με 4X4

Ηλυρική, ποιητική - σχεδόν - προσέγγιση και περιγραφή της **Βάλια Κίρνας** από τον **Κυριάκο Παπαγεωργίου**, ξύπνησε μέσα μας πολλές ζωηρές αναμνήσεις. Αναμνήσεις που είχαν μείνει σε λήθαργο για **15** ολόκληρα χρόνια, από τον Οκτώβρη του **2000**, όταν είχαμε μείνει στο θρυλικό βλαχοχώρι της Σαμαρίνας. Δεν χρειάστηκε να πασχίσουμε ιδιαίτερα για να πείσουμε τον φίλο μας. Μόλις άκουσε Βάλια Κίρνα και διαμονή στην Σαμαρίνα, ο Κυριάκος, εγκατέλειψε τρέχοντας τον Βόλο. Όπως κι εμείς τη Θεσσαλονίκη...

Αφήνουμε πίσω μας -χωρίς θλίψη- τους **37** και **38** βαθμούς του κάμπου και, κοντά στα τελειώματα του Ιούλη, παίρνουμε τις ανηφοριές των Γρεβενών. Λίγο αργότερα διαπιστώνουμε τα ευρηγέτηματα της παράλληλης ανόδου του υψομέτρου με την αντίστοιχη πτώση της τιμής της θερμοκρασίας. Έτσι, στην πλατεία της Σαμαρίνας, στο υψόμετρο των **1.450** μέτρων, η θερμοκρασία δεν ξεπερνά τους **25** βαθμούς. Που θεωρείται σχεδόν... καύσωνας για τους ντόπιους.

Η οικογένεια **Παπαγεωργίου**, ο **Μανώλης**, η **Ζωή** και η κόρη τους **Τόνια**, μας υποδέχονται με μεγάλη εγκαρδιότητα στον ξενώνα **La Noi**, που στα βλάχικα σημαίνει «**Σε μας**».

Η βραδινή πλατεία σφύζει από κόσμο. Ολόγυρα οι ταβέρνες αναδίδουν γαργαλιστικές οσμές από ντόπια κρεατικά. Η δροσιά, που με το αεράκι γίνεται ψυχρούλα, είναι πολύ απολαυστική. Εδώ δεν αποζητούμε τις μπύρες που θα θέλαμε στον κάμπο αλλά ένα τσιπουράκι...

Το ξύπνημα στο **La Noi** θυμίζει φθινοπωράκι. Τη δροσιά του πρωινού συνοδεύει από τη ρεματιά το κελάρυσμα του Σαμαρινιώτικου ρέματος, τα κουδουνάκια των προβάτων και τα αλυχτίσματα των σκυλιών στην αντικρινή πλαγιά.

-*Μαζί με σας είναι ευκαιρία να ξαναπάω κι εγώ στα λημέρια της Βάλια Κίρνας*, λέει ο οικοδεσπότης μας.

Το μεγάλο 4X4 του Μανώλη έχει άφθονο

χώρο για όλους. Σ' ένα μικρό **Jimny** προπορεύονται δύο νεαροί Σαμαρινιώτες ο **Σίμος** και ο **Νίκος** του **Εξωραϊστικού Συλλόγου Σαμαρίνας**. Από την ΝΔ έξοδο του χωριού κατευθυνόμαστε προς το Δίστρατο. Μηδενίζουμε την ένδειξη στο οδόμετρο μπροστά στο **Νεροπρίονο**. Μερικές εκατοντάδες μέτρα μετά συναντάμε τις εγκαταστάσεις του εργοστασίου «**ΣΜΟΛΙΚΑΣ**», που εμφιαλώνει μεγάλες φιάλες νερού. Λίγο πιο κάτω, χαμηλότερα του δρόμου, ανάμεσα σε δάσος μαυρόπευκων και οξυάς, προβάλλει το εργοστάσιο εμφιάλωσης του φημισμένου για την ποιότητά του Φυσικού Μεταλλικού Νερού «**ΣΑΜΑΡΙΝΑ**».

Ένα λασπωμένο αγροτικό εμφανίζεται απέναντί μας.

-*Καλή σου ώρα, μωρέ Ζιώγα, αντιχαιρετάει ο Μανώλης*. Κι ύστερα λέει σε μας: *Αυτός είναι ο αρχισέλιγκας του Σμόλικα, ο Γιώργος ο Ανθούλης ή Ζιώγας*. *Εκεί που πάει αυτός με το αγροτικό του, ελάχιστοι τολμάνε*. Στα **3,5** χλμ. βρίσκουμε αριστερά την διακλάδωση προς την **Παλιά Σαμαρίνα** και τα μοναστήρια της **Μεταμόρφωσης του Σωτήρος** και της **Αγίας Παρασκευής**.

500 μέτρα μετά, συναντάμε την **Πηγή του Ανθούλη**, και μερικά χιλιόμετρα πιο πάνω, φτάνουμε σ' ένα θεαματικό μπαλκόνι, που δυστυχώς, αποκαλύπτει απέναντί μας τις ολόγυμνες, από τη φωτιά του 2000, πλαγιές.

Στα **8,2** χλμ σταματάμε αναγκαστικά. Στο πλάι του δρόμου, μέσ' από έναν κορμό, ξεχύνεται εκπληκτικό, παγωμένο νερό. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη ευτυχία για έναν ταξιδιώτη, ιδιαίτερα πεζοπόρο, να συναντάει στο διάβα του μια τέτοια πηγή. Παραδίπλα, μια μεγάλη κληματαριά, έχει σφικταγακαλιάσει ένα μαυρόπευκο. Βρισκόμαστε σε υψόμετρο **1.200μ**. στην τοποθεσία **Καζάνια**, ήδη μέσα στην Βάλια Κίρνα. Φτάνουμε στα **8,7** χλμ από την έξοδο της Σαμαρίνας. Εδώ χρειάζεται προσοχή, γιατί εγκαταλείπουμε το κεντρικό δίκτυο και ανηφορίζουμε δεξιά.

-*Από εδώ κατευθυνόμαστε στην καρδιά της «Κοιλιάδας των Δαιμόνων»* λέει ο Μανώλης.

Στα μυστικά βάθη της κοιλάδας πανέμορφα δάση οξυάς, ρέμα και λιμνούλα με κρυστάλλινο νερό, ακόμα και καλοκαίρι.

Χαμηλότερα αριστερά, κατακυλάει με ανάστροφη πορεία, το βουερό ρέμα της **Κουκοτίνας**. Στην ουσία, ακολουθούμε με το αυτοκίνητο τα πεζοπορικά χνάρια του φίλου μας του Κυριάκου. Που, ένα μήνα πριν, είχε το προνόμιο, πολύ πιο ρεαλιστικά από μας, να προσλαμβάνει ανεπαίσθητες μυρωδιές, να αφουγκράζεται αλλιώς τους ήχους του ρέματος και της Φύσης, να παρατηρεί με το άγρυπνο μάτι, του έμπειρου περιπατητή, μικρολεπτομέρειες, που ξεφεύγουν από μας.

Είναι εντυπωσιακή η ροή του ρέματος τέτοια εποχή. Οι φίλοι μας λένε, πως αθέατες στα μάτια των μη μυημένων, υπάρχουν και πέστροφες, ένα σπάνιο γκριζωπό είδος με κόκκινες βούλες.

-Δεν γίνονται μεγάλες αλλά η νοστιμιά τους είναι ασύγκριτη.

Να και πάμπολλες ορχιδέες, πολύτιμες

για τις ρίζες τους, από τις οποίες βγαίνει το σαλέπι. Να και το πρώτο **Ρόμπολο**, σε υψόμετρο **1.250** μόλις μέτρων.

Στα **11,2** χλμ. σταματάμε και πάλι. Μερικές εκατοντάδες μέτρα ψηλότερα, διαγράφεται στα έγκατα της αβυσσαλέας χαράδρας το «**Κρεμαστό Νερό**». Είναι ο θρυλικός καταρράκτης της Κοιλιάδας των Δαιμόνων, η «**Άπα Σπιντουράτα**», στη διάλεκτο των Βλάχων. Από την απόσταση που τον παρατηρούμε και με την μειωμένη ποσότητα νερού αυτής της εποχής, μοιάζει με μια γιγάντιου μήκους, λεπτή και λευκή κλωστή, που κατατρώνει ασταμάτητα το σκληρό, σκουρόχρωμο πέτρωμα της χαράδρας στους αιώνες. Είναι ένα μεγαλειώδες μνημείο, μια γενναιόδωρη προσφορά της φύσης στην Βάλια Κίρνα. Κάποιοι κάνουν λόγο για μια συνολική πτώση νερού που ξεπερνάει τα **150**

μέτρα. Άλλοι θεωρούν τον υπολογισμό υπερβολικό. Το βέβαιο είναι, ότι το Κρεμαστό Νερό της Βάλια Κίρνας είναι ίσως ο μεγαλύτερος καταρράκτης της Ελλάδας. Το ρέμα που κόβει κάθετα το δρόμο σχηματίζει διαδοχικούς μικρούς καταρράκτες καθώς και μια πανέμορφη βάθρα, ιδανική φυσική πισίνα για τολμηρούς.

Περνάμε σχετικά εύκολα την πετρώδη κοίτη του ρέματος, ένα εγχείρημα –ωστόσο- εξαιρετικά δύσκολο, αν όχι αδύνατο, κατά την άνοιξη ή το χειμώνα.

200 περίπου μέτρα μετά διασχίζουμε και το ρέμα, που σχηματίζει το Κρεμαστό Νερό. Ήδη ο δρόμος, ανηφορίζει, το οδόστρωμα γίνεται πιο βατό.

Φτάνουμε στην τοποθεσία **Γκιώνη** με την κορυφή **Καραμήτσος**, διασχίζουμε δάσος με αιωνόβιες οξυές, διακρίνουμε

στ' αριστερά έναν ανηφορικό δρόμο. Είναι η «ιδιωτική», κατοράχαλη στράτα του Ζιώγα προς τις **«Εφτά Βρύσες»**

Στα **17,1** χλμ. από την Σαμαρίνα (**8,4** χλμ από την διακλάδωση του κεντρικού δρόμου προς Βάλια Κίρνα) η διαδρομή μας τερματίζει. Βρισκόμαστε, ήδη σε υψόμετρο **1.650** μέτρων.

Ένα ευκολοδιάβατο μονοπάτι μάς βγάζει σε 3 λεπτά σ' ένα θεαματικό μπαλκόνι απέναντι από την χαώδη χαράδρα της Βάλια Κίρνας και το άνω τμήμα του Κρεμαστού Νερού. Είναι η εντυπωσιακότερη όψη μιας από τις πιο άγνωστες, δυσπρόσιτες αλλά και μεγαλειώδεις ορεινές περιοχές της Ελλάδας. Ένας από τους τελευταίους φυσικούς παράδεισους, που πρέπει να μείνει αλώβητος από τις ανθρώπινες επεμβάσεις στους αιώνες.

Χαρακτηριστικό τμήμα από την γιγάντια υδάτινη διαδρομή του καταρράκτη-σύμβολο της Βάλια Κίρνας, του θρυλικού **“Κρεμαστού Νερού”**. (αριστερά)

Με τον **Κυριάκο Παπαγεωργίου**, ευτυχείς επισκέπτες της περιοχής.

Σαμαρίνα - ο υψηλόβαθμος τόπος

ΚΕΙΜΕΝΟ: Κυριάκος Παπαγεωργίου

Όταν για πρώτη φορά επισκέφθηκα τη Σαμαρίνα, στα τέλη, αν θυμάμαι καλά, της δεκαετίας του '70, συνάντησα έναν τόπο ερημικό, με

μονάχα έναν μόνιμο κάτοικο, που ήταν άλλωστε και ο φύλακας του χωριού.

Με είχε στο κατόπι, μην και “ρημάξω” κάποια από τα σφραγισμένα σπιτοκάλυβα ή, το κυριότερο, μην και διαρρήξω την εκκλησία της **Μεγάλης Παναγιάς**.

Το χωριό δεν είχε, έξω από τη φημισμένη εκκλησιά της Παναγιάς, τίποτα να δώσει

Σαμαρίνα. Το θρυλικό Βλαχοχώρι, φωλιασμένο σε μέσο υψόμετρο 1.450μ. στις ανατολικές καταπτώσεις της κορυφής του Καπετάν Τσεκούρα, παραφυάδας του Σμόλικα.

στον σύντομο επισκέπτη που έκανε τον γύρο του χωριού, δίχως να του αφήσει κάποιαν ισχυρή ανάμνηση είτε από ένα σπίτι καλοκτισμένο ή μια στράτα ανεκτή είτε από ένα παραδοσιακό, τελοσπάντων, μνημείο που να δένει με το περιβάλλον, την ορεινή ιδιομορφία του τόπου και την ιστορική ταυτότητα της θρυλικής Σαμαρίνας.

Ξαναπήγα ύστερα από δέκα χρόνια. Τα πράγματα βελτιώθηκαν ως προς τις δομές της επικοινωνίας, της επαφής του χωριού με το ορεινό τοπίο και τη συχνότερη επισκεψιμότητα ανθρώπων και συλλόγων.

Η έκρηξη της αναγέννησης της Σαμαρίνας θέλω να πιστεύω, ότι έλαβε χώρα στις αρχές της δεκαετίας του '90, οπότε και για πρώτη φορά είδα και συνάντησα, μόνιμους πλέον κατοίκους, επαγγελματίες και μεταπράτες.

Την τρίτη φορά που επισκέφθηκα τη Σαμαρίνα, γνώρισα και έναν κρεοπώλη, τον **Σωτήρη** από τη **Φαλάνη** της Λάρισας, ο οποίος μου είπε και το ανεπανάληπτο:

“Οι Λαρισαίοι έρχονται στη Σαμαρίνα για κανένα ψητό ή κοντοσούβλι και φεύγοντας αγοράζουν κι από ένα σπίτι”...

Από πόσο μακριά έρχεται η σχέση των Λαρισαίων με τη Σαμαρίνα και ποια είναι η απώτερη καταγωγή τους μ' αυτό τον τόπο;

Είναι γνωστό ότι πολλοί Θεσσαλοί που διαχειμάζουν στις πόλεις και τα χωριά του Θεσσαλικού κάμπου, το καλοκαίρι ανηφορίζουν με τα κοπάδια τους στην Πίνδο. Χαρακτηριστικά χρονικά σημάδια για τις μετακινήσεις τους αυτές είναι του **Αϊ-Γιώργη**, για το ανέβασμα και του **Αϊ-Δημήτρη**, για την κάθοδο στα χειμαδιά.

Η Σαμαρίνα, όπως και άλλα πλησιόχωρα βλαχοχώρια, είχε, από τα χρόνια του μεσαίωνα, κατοικηθεί από μετακινούμενους Βλάχους που διατηρούσαν τη βασική τους διαμονή είτε στα Τρίκαλα είτε στη Λάρισα. Λίγοι διέμεναν στα Γιάννενα κι ακόμη λιγότεροι στα Γρεβενά.

Με τον καιρό η αυξητική τάση των Λαρισαίων που αγάπησαν τον τόπο, το ορεινό ανάγλυφο, την ψηλή θέση της Σαμαρίνας

και τον λαογραφικό πλούτο της Βλάχικης προέλευσης του γενικότερου χώρου, σήμανε σταδιακά και τον κατακόρυφο πληθυσμιακό εμπλουτισμό της Σαμαρίνας από τους θερινούς επισκέπτες καταρχάς και κατασκηνωτές αργότερα.

Οι Βλάχοι που διέμεναν αρχικά στην περιοχή είτε μετακινήθηκαν είτε συγχωνεύτηκαν, ύστερα από τις επελθούσες κοινωνικές μεταβολές και αποτέλεσαν σιγά – σιγά τη νεότερη τοπική κοινωνία της Σαμαρίνας, με τη ραγδαία αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού στον Θεσσαλικό κάμπο.

Παρεκτός του τουριστικού παράγοντα που αναζωογόνησε τη Σαμαρίνα, λόγος σημαντικός που έπαιξε ρόλο στην αύξηση του Λαρισαϊκού πληθυσμού υπήρξε και η πολλαπλή αναδιανομή του ποιμενικού στοιχείου που εγκατοίκησε την περιοχή, ένα στοιχείο που είχε την προέλευσή του στα όλο και πιο φτωχοποιημένα αγροτικά νοικοκυριά της περιφέρειας του νομού Λάρισας.

Έτσι γύρω από τη Σαμαρίνα εγκαταστά-

θηκαν ποιμνιοστάσια με αγρότες και τσοπάνηδες από την Λαρισαϊκή περιφέρεια, που κατέλαβαν σημαντικές αγροτοποθεσίες των πλαγιών του Σμόλικα και της Βασιλίτσας.

Σήμερα, τα κοπάδια και η ποιμενική ζωή γύρω από τη βλάχικη “μπτρόπολη” της Σαμαρίνας, είναι όχι μόνο ευάριθμα, αλλά αποτελούν και τη σημαντικότερη και πολυπληθέστερη βοσκοτοπική δραστηριότητα στην Ελλάδα. (Πλήρες άρθρο για την Σαμαρίνα υπάρχει στο **ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ τεύχος 19, 2000**) Η Σαμαρίνα έχει κτισθεί στην ανατολική πλαγιά του ορεινού και αυτοτελούς κορυφώματος του **Καπετάν Τσεκούρα**, που ωστόσο αποτελεί παραφυάδα του **Σμόλικα**. Από το επάνω μέρος του χωριού ξεκινάει μονοπάτι που ανηφορίζει τις δασωμένες –με έλατα- πλαγιές του βουνού για να καταλήξει στο πέραςμα ανάμεσα Καπετάν Τσεκούρα και «Μπογδάνι» και από ‘κει στο οροπέδιο της **Μόσιας**. Παρακάμπτοντας τη μικρή λιμνούλα της Μόσιας, το μονοπάτι θα ανηφορίσει για

Ο Κυριάκος Παπαγεωργίου παρατηρεί τις κατασκευαστικές λεπτομέρειες του άριστα αξιοποιημένου συγκροτήματος με τα Μαντάνια, στην δυτική έξοδο της Σαμαρίνας.

τις δύο μεγάλες κορυφές του Σμόλικα που είναι γνωστές στους ορειβάτες ως ο “**Τέρος**” και η “**Τριά**”, ύψους **2.631** και **2.554** μέτρων αντίστοιχα.

Περπατώντας σήμερα μέσα στο χωριό της Σαμαρίνας θα δει κανείς την επιβλητική και πανέμορφη, χορταριασμένη πλατεία της Παναγίας, όπου στη νότια πλευρά της στεγαζόταν το παλιό πέτρινο σχολείο και στη βόρεια η σπουδαία και σημαντική εκκλησιά, το **Ιερό Βήμα** της οποίας έχει “τρυπήσει” και φυτρώσει εδώ και δεκαετίες ένας **πέυκος** !

Όμορφες διαδρομές μέσα στο χωριό γίνονται προς την εκκλησία του **Προφήτη Ηλία**, που χαρακτηρίζεται ως “η βόλτα των ερωτευμένων” και ο περίπατος προς τα **Μαντάνια** στην έξοδο του χωριού. Το αποκαταστημένο παραδοσιακό συγκρότημα, προς το μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής, είναι από τα καλύτερα συντηρημένα στην Ελλάδα, αλλά και η **Δριστελά** όπου πλένουν ακόμη και σήμερα, τα υφαντά και τις φλοκάτες τους οι Σαμαρινιώτισσες, στο επάνω μέρος του

χωριού, είναι λειτουργικά και αξιοποιημένα στο έπακρο.

Η πλατεία της Σαμαρίνας είναι πλακόστρωτη και γεμάτη από ψησταριές, τα δε σπίτια της είναι σχεδόν όλα καινούργια, δίχως όμως αρχιτεκτονική ταυτότητα, εκτός από ελάχιστα παλιά κτίσματα. Ένα από αυτά φέρει την χρονολογία **1878**.

Δύο δρόμοι φεύγουν από τη Σαμαρίνα προς το βουνό, εκτός από αυτόν που έρχεται από τα Γρεβενά. Ο ένας κατευθύνεται νότια, προς το **Δίστρατο** και ακολουθώντας το ρέμα, σε τρία χιλιόμετρα, φτάνει στο παλιό και ανακαινισμένο μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής, καθώς και στη λάκκα όπου θεωρείται, από πολλούς, ότι ήταν χτισμένο το παλιό χωριό της Σαμαρίνας. Στη διαδρομή αυτή συναντούμε και το πρωτοποριακό εργοστάσιο εμφιάλωσης του νερού «**Σαμαρίνα**», η απομάκρυνση του οποίου γίνεται σε υψόμετρο 1.600 μέτρων.

Ο δεύτερος δρόμος έχει κατεύθυνση Β-ΒΔ και οδηγεί στη **Φούρκα**. Στην έξοδο του χωριού θα συναντήσει κανείς το

Στέκι του Χοντρού, ο οποίος έχει επισημάνει με βαμμένες και όμορφα κρεμασμένες πινακίδες, ρήματα και γνωμικά της φιλοσοφίας του, δίπλα από το αυτοκινούμενο καλύβι του.

Η απέναντι κορυφογραμμή, μια ήπιας μορφολογίας πλαγιά, έχει υψόμετρο **1855 μέτρα** και λέγεται **Κίρκουρη**. Από την κορυφή της αγναντεύουμε ολόκληρη

Όψεις Σαμαρίνας.

Η φημισμένη εκκλησία της Μεγάλης Παναγιάς, με το διάσημο πεύκο φυτρωμένο στην εξωτερική κόγχη του Ιερού.

Παιδάκια παίζουν στο αντικρινό Δημοτικό Σχοδείο.

Διαδικασία εμφιάλωσης του περίφημου Φυσικού Μεταλλικού Νερού “ΣΑΜΑΡΙΝΑ”, στο ομώνυμο εργοστάσιο εμφιάλωσης.

την οροσειρά του Γράμμου και τη διασρωμάτωση των βόρειων τειχών της Ελληνικής επικράτειας.

Η Σαμαρίνα έχει ανατολική κατεύθυνση και προσανατολισμό και βλέπει τον βόρειο κορμό της **Βασιλίτσας**, σε μια ανένα κορυφογραμμή της οποίας βρίσκεται η **Γομάρα**, κορυφή με υψόμετρο **2.126** μέτρα. Ανάμεσα στη Γομάρα και τη Σαμαρίνα διατρέχει το μεταξύ τους ρήγμα, το Σαμαρινιώτικο ρέμα, που έχει την προέλευσή του στις πηγές της Κίρκουρης και καταλήγει στον Αώο. Στο μεταξύ δέχεται και τα πολλά και σημαντικά νερά της Βάλια Κίρνας, για να περάσει λίγο έξω από το Δίστρατο, πριν ενωθεί με το μεγάλο ποτάμι της Ηπείρου που χύνεται στην Αδριατική.

Ένας από τους πιο αξιόλογους ξενώνες στη Βόρεια Ελλάδα, που διευθύνεται από μια οικογένεια Πλατυκαμπιτών της Λάρισας, είναι ο **La Noi**, που στα βλάχικα σημαίνει **“Σε μας”** και είναι κτισμένος

εξώστες του ξενώνα είναι συναρπαστική και υπέροχη.

Το βλέμμα δεν το διακόπτει κανένας δρόμος και κανένα χτισμένο έργο, χάνεται μόνο μέσα στις βουκολικές και θεοκρίτειες εικόνες των ποιμενικών τοπίων, που τα πλουτίζουν άφθονα κοπάδια και διαδοχικές πλαγιές βαθιών ρεματιών.

Στην κορυφή της Γομάρας

Ο Μανώλης θα μας ενημερώσει ότι η ράχη την οποία αντικρίζουμε από τα μπαλκόνια του ξενώνα του είναι ίσως η πιο όμορφη επιλογή για ανάβαση στη Γομάρα. Έτσι την άλλη μέρα, έχοντας κατά νου ότι η ανάβαση δεν διαρκεί πάνω από δύο ώρες, θα ξεκινήσουμε την πορεία μας διακόσια περίπου μέτρα μετά τη διασταύρωση του δρόμου που διακλαδίζεται, για Φιλιππίους ο ένας και αυχένα της Βασιλίτσας ο άλλος.

στο χαμηλότερο αλλά και το πιο θεαματικό σημείο της Σαμαρίνας.

Ο **Μανώλης Παπαγεωργίου**, και η γυναίκα του η **Ζωή**, έχουν επιμεληθεί, στην εντέλεια τα **20** δωμάτια, με μπαλκόνια που έχουν όλα θέα τη Γομάρα της Βασιλίτσας, κήπους και υπέροχες αυλές. Η θέα του Σαμαρινιώτικου ρεμάτος και της ψηλής ράχης της Γομάρας, από τους

Η ανάβαση στη Γομάρα αρχίζει από τα **1.575** μέτρα. Το πρώτο σκαρφάλωμα που θα επιχειρήσουμε ελεύθερα, θα μας βγάλει σε αγροτικό δρόμο που διασχίζει πυκνό δάσος οξυάς. Ο δρόμος ανεβαίνει μέχρι το κουβούκλιο του λιφτ κι από κει ως τον ψηλό αναβατήρα του **Μπαλτούμν**. Σ' αυτή τη διαδρομή θα διακρίνουμε πινακίδα που δείχνει την κατεύθυνση

Η ανάβαση προς την κορυφή της Γομάρας, μας επιφυλάσσει μια διαδρομή, με πρωταγωνιστή το **Ρόμπολο**, το επιβλητικότερο δέντρο των μεγάλων υψομέτρων.

της Βασιλίτσας και της Σαμαρίνας κι έπειτα από λίγο πινακιδάκια ορειβατικής διάσχισης του **Ε6**.

Θα βγούμε σε ομαλή ράχη που οδηγεί στη βάση του λιφτ, όπου φτάνει καταβατήρας. Εδώ υπάρχει ωραία πηγή νερού, από την οποία θα στραφούμε καταπάνω στον μεγάλο αυχένα που σηματοδοτεί την καμπύλη περάσματος από την κορυφή του Μπαλτούμπι στη Γομάρα.

Στη συνέχεια θα συναντήσουμε αρκετά κοπάδια που τα συνοδεύουν πελώριοι ποιμενικοί, που όμως γαυγίζουν αλλά δεν πλησιάζουν, δηλαδή δεν απομακρύνονται από το νοητό κύκλο προστασίας του κοπαδιού...

Θα έχουμε επίσης την τύχη να γνωρίσουμε και τον **Ηλία Γραβάνη**, ένα νεαρό τσομπάνη, από τη Σαμαρίνα, που έλκει την καταγωγή του από το **Μακρυχώρι** της Λάρισας, καλλιεργημένο και ανοιχτό-μυαλό άτομο.

Ο Ηλίας θα μας υποδείξει μια καλύτερη

πρόσβαση στην κορυφή της Γομάρας, η οποία διασχίζει λοξά τις εδαφικές νευρώσεις του βουνού και ακολουθεί τις πορείες των γιδόστρατων.

Ακολουθώντας αυτά τα γιδόστρατα τραβερσάρουμε τις πτυχώσεις των πρανών, διασχίζουμε βαθιά και ανώμαλα χαραδρώματα και πέφτουμε σε «πατλιές» ρόμπωλων, εντυπωσιακών δηλαδή κορμών του φημισμένου αυτού πευκόδεντρου της Πίνδου.

Θα χρειαστούμε δύο ώρες συνολικά για να πατήσουμε τη θεϊκή κορυφή της Γομάρας, που οι τσομπάνηδες αποκαλούν **Ταμπούρι**.

Πλάι στην κορυφή είναι χτισμένο το διώροφο πυροφυλάκειο που αγναντεύει το σύμπαν της Βόρειας Ελλάδας.

Ατενίζουμε από την κορυφή της Γομάρας, με κατεύθυνση από τ' ανατολικά προς τα δυτικά, με το περισκόπιο του ματιού:

Τον **Όρλιακα**, τη **Βασιλίτσα**, το **Αυγό**, τη **Σαλατούρα Μηλιάς**, το χάσμα της **Βά-**

Κυριάκος Παπαγεωργίου και Θεόφιλος Μπασγιουράκης στην κορυφή της Γομάρας , στα 2.126μ. Στο βάθος η Σαμαρίνα

για Κάλντας, τη Φλέγγα, το Φλάμπουρο, το Δίστρατο, την κορυφή Βρίκα του Γυφτόκαμπου, την εντυπωσιακή οροσειρά της Γκαμύλας, το Ραϊδοβούνι, την Τραπεζίτσα, τον Κλέφτη, τον Σμόλικα, τη βαθιά τομή της Βάλια Κίρνας, τη Σαμαρίνα, με μια θεσπέσια πανοραμική κάτοψη, το Γράμμο (Περήφανο, 2.520 και Αρένες), το Βόιο, τους Φιλιππαίους και τη χαράδρα του Τσούργιακα.

Η επιστροφή μας έγινε από το αχνό μονοπάτι της κορυφογραμμής μέχρι το διάσελο του Μπαλτούμη κι από κει με τραβέρσα της πλαγιάς, εωσότου καταλήξουμε στον δασικό δρόμο που κατηφορίζει μέχρι το τρίσταυρο των δρόμων για Φιλιππαίους, Σαμαρίνα και Σμίξη.

Υψόμετρο αφετηρίας, **1.585** μέτρα. Υψόμετρο κορυφής, **2.126** μέτρα. Υψομετρική διαφορά: **541**μ. Ας σημειωθεί ότι από την κορυφή της Γομάρας έχουμε την πιο μεγαλειώδη εικόνα της Σαμαρίνας.

Ενός τόπου που θα μας αφήσει μια γεύση μελαγχολίας και περηφάνιας. Η με-

λαγχολία πηγάζει από τη μεταχείριση που έτυχε ο οικισμός από τον ανθρώπινο παράγοντα. Δε μιλώ για τις λαμαρινένιες στέγες των σπιτιών, που έτσι κι αλλιώς ήταν αναγκαίες για να διαφυλάξουν τα κτίσματα από το βάρος του πολύμηνου χιονιού, αλλά για την έλλειψη φαντασίας και παραδοσιακού σχεδιασμού στην ανέγερσή τους. Η περηφάνια αναβλύζει ακέραια από το ρωμαλέο τοπίο της πιο γνήσιας κι ανόθευτης ορεινής υπαίθρου της ελληνικής επαρχίας.

Ευχαριστούμε θερμά:

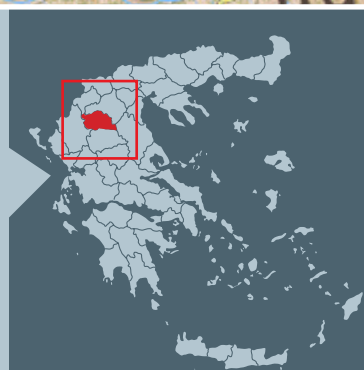
Τον **Μανώλη Παπαγεωργίου** και την οικογένειά του, για την υπέροχη φιλοξενία στο **La noi** και τις ξεναγήσεις στην περιοχή.

Τον υπεύθυνο εμφιαλωτηρίου του εργοστασίου **ΣΑΜΑΡΙΝΑ Α.Ε. Γιάννη Παππά.**

Τους Σαμαριώτες **Σίμο** και **Νίκο**, από τον **Εξωραϊστικό Σύλλογο Σαμαρίνας.**

Τμήμα του χάρτη Γράμμος - Σμόλικας - Βασιλίτσα 1:50.000 των εκδόσεων Anavasi, www.anavasi.gr

La noi

Στο ανατολικό άκρο της Σαμαρίνας συναντάμε τον παραδοσιακό Ξενώνα **La noi**. 15 χρόνια πριν ήταν ένα μικρό οικογενειακό σπιτικό. Στην πορεία του χρόνου επεκτάθηκε στα δύο κτιριακά συγκροτήματα, που συγκροτούν σήμερα τον Ξενώνα La noi. Η ονομασία του δεν είναι τυχαία, σημαίνει στα βλάχικα «**Σε μας**». Σ' αυτές τις δύο λέξεις συνοψίζεται όλη η φιλόξενη διάθεσή της οικογένειας **Παπαγεωργίου**, του **Μανώλη**, της **Ζωής** της κόρης τους **Τόνιας**.

Από υψόμετρο **1.400** μέτρων η θέα είναι μοναδική, στο **Σαμαρινιώτικο** ρέμα, στην οροσειρά της **Βασιλίτσας** και στην αντικρινή κορυφή της **Γομάρας**. Αυτή την εικόνα μάς χαρίζει ο Ξενώνας, από τα παράθυρα και μπαλκόνια των δωματίων και τους πολυπληθούς χώρους, εστίασης, μπαρ και καφέ. Σ' αυτούς τους χώρους απολαμβάνουμε τον ελκυστικό μπουφέ του πρωινού: με τον αχνιστό τραχανά, τις σπιτικές μαρμελάδες και τις χειροποίητες πίτες, το ρυζόγαλο με πρόβειο γάλα, τις περίφημες ανάμεικτες ομελέττες που με τόσο μεράκι ετοιμάζει η Ζωή. Ανάλογα, με την εποχή μπορούμε ακόμη ν' απολαύσουμε μανιταρόσουπα και πρασοτηγανιά, κατσικάκι στη γάστρα και πρόβато με πληγούρι, κότσι στο φούρνο και μοσχαράκι κοκκινιστό.

Η τελευταία γεύση είναι γλυκιά από την εξαιρετική ποικιλία των χειροποίητων γλυκών ταψιού και κουταλιού. Η πιο ζωντανή ανάμνηση, ωστόσο, παραμένει η φιλοξενία της οικογένειας Παπαγεωργίου, που με την συνολική συμπεριφορά της μας κάνει να νιώθουμε φιλοξενούμενοι και φίλοι.

Παραδοσιακός Ξενώνας
“La noi”
 Σαμαρίνα Γρεβενών
 Τηλ. 2462095660 & 6977239529,
 6977239526
www.lanoi.gr